

BỘ Y TẾ
VIỆN Y TẾ CÔNG CỘNG TP. HỒ CHÍ MINH

CẨM NANG
HƯỚNG DẪN
LẤY MẪU

(Ban hành lần 4)

NƯỚC & THỰC PHẨM

Địa chỉ : 159 Hưng Phú, phường 8, quận 8, Tp.HCM

Điện thoại: (028) 3954 1971 – Fax : (028) 3856 3164

Email : nhanmau@iph.org.vn

phongquanlyso@iph.org.vn

Website : <http://www.iph.org.vn>

CÁC THÔNG TIN CẦN BIẾT VỀ LẤY MẪU THỰC PHẨM

A- Yêu cầu chung:

Tùy thuộc vào loại thực phẩm, thử nghiệm lĩnh vực hóa hay vi sinh mà sử dụng dụng cụ, bao bì chứa mẫu thích hợp và mang tính đại diện.

A.1- Thử nghiệm lý hóa:

– Bao bì chứa mẫu:

Phải thật sạch, khô, không chứa các chất gây nhiễm để bảo vệ mẫu không bị ảnh hưởng đến chất lượng. Đối với các mẫu làm thử nghiệm độ ẩm, các chất dễ bị oxy hóa, bao bì phải đảm bảo thật kín.

– Bảo quản mẫu:

+ Sản phẩm đóng gói bao bì kín: bảo quản mẫu theo thông tin trên bao bì đóng gói.

+ Thực phẩm tươi, đông lạnh (thịt, cá, chả, kem) cần bảo quản lạnh bằng đá (< 10⁰C).

– Lượng mẫu cần lấy:

+ Mẫu đóng gói bao bì kín, dạng khô: 3 - 4 đơn vị đóng gói (tối thiểu 200g/ đơn vị đóng gói)

+ Sản phẩm dạng lỏng: 2 - 3 đơn vị đóng gói (tối thiểu 500mL/đơn vị).

A.2- Thử nghiệm vi sinh :

– Bao bì chứa mẫu: đảm bảo vô trùng

– Lượng mẫu cần lấy:

+ Sản phẩm đóng gói kín, dạng khô: 2 - 3 đơn vị đóng gói (tối thiểu 200g/ đơn vị đóng gói).

+ Sản phẩm dạng lỏng: 2 - 3 đơn vị đóng gói (tối thiểu 500mL/đơn vị).

A.3- Thử nghiệm lý hóa + vi sinh :

– Sản phẩm đóng gói kín, dạng khô: 5 - 6 đơn vị đóng gói (tối thiểu 200g/ đơn vị đóng gói).

– Mẫu dạng lỏng: 5 - 6 đơn vị đóng gói (tối thiểu 500mL/ đơn vị).

Ghi chú: Tùy theo yêu cầu của khách hàng và các chỉ tiêu có ảnh hưởng đến điều kiện môi trường như độ ẩm, các vitamin, các chỉ tiêu vi sinh, các chỉ tiêu thuốc bảo vệ thực vật,... có hợp đồng phụ bên ngoài, vui lòng liên hệ bộ phận nhận mẫu để được hỗ trợ thêm thông tin.

B- Kỹ thuật lấy mẫu:

B.1- Lý hóa:

B.1.1- Mẫu dạng khô:

– Sản phẩm đóng gói <1kg: phải giữ nguyên bao gói, không tách chiết để tránh nhiễm cho mẫu.

– Sản phẩm đóng gói ≥1kg: phải lấy lượng mẫu đủ để thử nghiệm và lưu mẫu theo quy định, lấy mẫu đại diện ít nhất tại 3 vị trí khác nhau của đường chéo hoặc trên trục thẳng đứng theo hình dạng của bao bì, sau đó trộn đều mẫu.

B.1.2-Mẫu dạng lỏng:

– Nếu bao bì đóng sẵn: chọn ngẫu nhiên sao cho đảm bảo tính đại diện từng lô và đủ lượng mẫu cần thử nghiệm.

– Nếu mẫu được chứa trong các bồn chứa, bể chứa: lấy ngẫu nhiên các vị trí sao cho đại diện lô hàng. Thông thường chọn 3 điểm lấy mẫu theo trục thẳng đứng tại miệng của bồn chứa, bể chứa...điểm 1 gần bề mặt chất lỏng, điểm 2 ở khoảng giữa, điểm 3 ở gần cuối đáy. Cũng có thể lác đều trước khi lấy mẫu.

Ghi chú: Trước khi lấy mẫu, những điều kiện cần ghi nhận phải được ghi vào biên bản lấy mẫu.

– Có thể áp dụng cách lấy mẫu lô sản phẩm theo công thức:

$$n = N/ m$$

Trong đó :

n : vị trí cần lấy mẫu.

N : Tổng số đơn vị bao gói trong lô sản phẩm

m : Số mẫu cần lấy cho lô sản phẩm.

B.2- Vi sinh:

B.2.1- Đối với các mẫu chứa đựng trong bao bì đóng gói sẵn:

Trương tự như lý hóa: Lấy mẫu mang tính đại diện cho lô sản phẩm và đủ lượng mẫu cần thử nghiệm (xem phần yêu cầu chung)

B.2.1- Đối với các mẫu chứa trong bao bì lớn, trong bồn chứa:

– Các bình chứa mẫu phải được khử trùng trước (tốt nhất dùng bình thủy tinh khử trùng ở 120⁰C trong 20 phút).

– Nếu bao bì chứa đựng là hợp kim thì bao bì đó phải có khả năng chịu nhiệt 180⁰C và phải được khử trùng trước khi lấy mẫu.

B.2.3- Bảo quản mẫu:

Mẫu sau khi lấy, cần bảo quản ở nhiệt độ 2⁰C – 5⁰C, đem đến phòng thí nghiệm tối đa 8 giờ sau khi lấy mẫu.

C- Xét nghiệm các chỉ tiêu đo tại chỗ: theo yêu cầu của khách hàng, phải ghi vào biên bản.

D- Niêm phong mẫu (nếu có): sau khi lấy mẫu, đo mẫu tại chỗ (nếu có), tiến hành niêm phong mẫu có chữ ký của 2 bên (đại diện lấy mẫu và bên yêu cầu).

E- Lập biên bản (nếu có): nhân viên lấy mẫu lập biên bản lấy mẫu theo biểu mẫu, ghi rõ điều kiện, thời gian, địa điểm, chỉ tiêu đo, có chữ ký của 2 bên đại diện.

F- Đem mẫu về phòng nhận mẫu thực hiện thủ tục thử nghiệm mẫu càng sớm càng tốt.